

Iskra nadziei

BohaterON w Twojej Szkole 2023

Nauczycielko/Nauczycielu

otrzymujesz materiały edukacyjne przygotowane w ramach akcji BohaterON w Twojej Szkole 2023, z pomocą których przeprowadzisz lekcje z zakresu edukacji historyczno – patriotycznej na temat Powstania Warszawskiego.

„Iskra nadziei” to propozycja 90-minutowych zajęć rekomendowanych dla uczniów klas 4, 5 i 6 szkoły podstawowej. Scenariusz możesz realizować na lekcji historii, w ramach godziny wychowawczej bądź pozalekcyjnych spotkań z uczniami.

Podstawą scenariusza jest opowiadanie Magdaleny Górskiej „Iskra nadziei”, którego bohaterką jest 11-letnia Janka mieszkająca - w czasach II wojny światowej - w Warszawie przy ulicy Złotej. Dzięki prowadzonemu przez dziewczynkę pamiętnikowi, odbiorcy mogą poznać wydarzenia sprzed prawie 80 lat.

Jak wygląda 1 sierpnia 1944 oczami rówieśniczki? Co się szykuje w Warszawie? Czy Iskra, niebieski szmaciany konik uszyty przez babcię Zosię, daje otuchę w czasach niepokoju? Uczniowie dowiedzą się, jakim koszmarem jest wojna z perspektywy dziecka, które traci przez nią dzieciństwo i poczucie bezpieczeństwa, odkrywają także siłę przyjaźni, marzeń i nadziei w życiu człowieka.

W trosce o odbiorców naszych materiałów zadbałszy, aby omawiane treści oraz użyte narzędzia odpowiadały możliwościom poznawczym tej grupy wiekowej.

Dziękujemy za włączanie z nami historii! Łącząc siły możemy sprawić, że stanie się ona żywa, zrozumiała i inspirująca.

Zespół **BohaterON**

Wskazówki dla prowadzącej/ego zajęcia:

Przygotowując się do zajęć możesz założyć, że na tym etapie edukacyjnym uczniowie wiedzą już, czym jest wojna i z pewnością spotkali się z różnymi przekazami na jej temat, choćby w popkulturze. Mają o niej JAKIEŚ pojęcie i JAKIEŚ wyobrażenie. Idealnym rozwiązaniem dla tej grupy wiekowej jest nieskupianie się na szczegółach, a uporządkowanie wiedzy, która dotychczas docierała do dzieci z różnych źródeł. Oczywiście, nie należy unikać odpowiedzi na pytania trudne np. „Co stało się z bohaterami opowieści?”, ale informacji udzielać w sposób ogólnikowy np. „Ludzie umierali w trakcie powstania”, bez szczegółowych opisów związanych ze śmiercią poprzez rozstrzelanie, pobicie, głód itd.

W związku z sytuacją za naszą wschodnią granicą należy pamiętać, że aktualnie temat wojny nie jest już czymś odległym i zapisanym jedynie na kartach historii. Od ponad roku również najmłodszy odbiorcy są „bombardowani” relacjami i obrazami z Ukrainy. Ich wrażliwość na tego typu treści znacząco wzrosła, a co za tym idzie, także prawdopodobieństwo wystąpienia reakcji lękowych i skojarzenia treści historycznych zawartych w opowiadaniu z aktualną sytuacją na świecie - czego zdecydowanie należy unikać. Szukanie analogii pomiędzy przeszłością a teraźniejszością lub sytuacje, w których dziecko miałoby sobie wyobrażać siebie w takich wydarzeniach - na obecnym etapie porządkowania wiedzy – zaburza proces poznawczy.

Oceń, czy grupa, z którą będziesz pracowała/pracował jest gotowa i poradzi sobie emocjonalnie z prezentowanymi treściami. Zadbaj o ich bezpieczeństwo emocjonalne zapewniając komfortowe miejsce do pracy z nagraniem oraz odpowiednią ilość czasu na „domknięcie” omawianej historii. Przygotuj się na różne reakcje uczniów, nawet takie, które mogą wydać ci się niezrozumiałe. Dzieci bardzo różnie reagują na stres, niektóre mogą próbować rozładować go np. poprzez śmiech, płacz, co będzie istotne, przy realizacji tematu w większym gronie. Utwórz przestrzeń dla rozmowy o emocjach, które się pojawiają. Pomóż dzieciom nazwać te emocje i omówcie je razem np. „Widzę, że jesteś smutny, zły”, „Wydaje mi się, że czujesz, że to niesprawiedliwe”. Wyraż zrozumienie i akceptację wobec wszystkich uczuć, które mogą się pojawić. Ważne, aby normalizować te emocje i zapewnić dziecko, że temat wojny może wzbudzać strach, złość, smutek itp. podkreślając jednocześnie, że wydarzenia z opowiadania miały miejsce w przeszłości, a teraz jesteśmy bezpieczni.

Konsultacje psychologiczne: Magdalena Ostapczuk

„Iskra nadziei”

Czas trwania

90 min

Autorka

Justyna Rychwalska – nauczycielka historii, wiedzy o społeczeństwie i języka polskiego. Prowadzi swoje zajęcia z pasją i zaangażowaniem. Uwielbia wszelkiego rodzaju gry i zabawy, czyniąc lekcje niezwykle barwnymi i ciekawymi. Autorka repetytorium z historii i współautorka poradnika metodycznego dla nauczycieli. Znana jest w mediach społecznościowych jako Herstoryczna belferka.

Grupa docelowa

uczniowie klas czwartych, piątych i szóstych szkół podstawowych

Materiały do zajęć

- 12 czystych kartek papieru dla każdej grupy (pasków pozwalających na zapisanie pytania)
- żółta taśma malarska
- duża kartka papieru/ brystol dla każdej grupy
- komputer z głośnikami i dostępem do internetu
- rzutnik i ekran
- minutnik kuchenny lub timer z gongiem online np. <https://zegaronline.pl/>

Materiały dydaktyczne

- opowiadanie Magdaleny Górskiej „[Iskra nadziei](#)” (do wysłuchania lub obejrzenia)
- ilustracja z opowiadania (wydrukowana lub wyświetlona na ekranie)
- 2 kartki A4 z napisami: PRAWDA/FAŁSZ

Cele lekcji

Uczeń/uczenica:

- potrafi przeanalizować treść opowiadania i zinterpretować je,
- rozumie, jakie były skutki powstania warszawskiego,
- rozróżnia, czym zajmowali się powstańcy, a czym cywile i jakie były ich funkcje,
- zdaje sobie sprawę z położenia głównej bohaterki opowiadania.

→ Przebieg lekcji

12 kreatywnych pytań 10 min

Wprowadzenie do tematu przeprowadzone z wykorzystaniem rutyny 12 kreatywnych pytań.

Podziel uczniów na grupy i rozdaj wszystkim zespołom po 12 czystych kartek oraz wydrukowaną ilustrację z opowiadania - załącznik nr 1. Ilustrację możesz również wyświetlić na ekranie. Zadaniem uczniów jest ułożenie dokładnie 12 pytań do ilustracji (wszystkie, jakie im się nasuwają, gdy widzą obrazek) i zapisanie ich na kartkach.

Uczeń w pracy metodą rutyn myślenia krytycznego ma mieć poczucie sprawczości, nauczyciel jest jedynie moderatorem. Dobrze jest uzyskać jak najbardziej różnorodne pytania: Dlaczego? Po co? Dla kogo? Co by było, gdyby? A co, jeśli? Gdzie? Kto? Co? itp.

Przygotowane pytania wspólnie należy pogrupować i umieścić w widocznym dla wszystkich miejscu w klasie. Na ostatnim etapie lekcji nauczyciel wraca do nich, tak, aby uczniowie mogli na nie odpowiedzieć.

Materiał audio/video 25 min

Uczniowie poznają treść opowiadania [Magdaleny Górskiej „Iskra nadziei”](#). Materiał mogą wysłuchać lub obejrzeć uzupełniony ilustracjami. Nauczyciel prosi, aby w trakcie emisji uważali i próbowali zapamiętać, jak najwięcej faktów i informacji.

Prawda - Fałsz 15 min

Po dwóch przeciwnych stronach sali prowadzący przykleja kartki z napisami: PRAWDA; FAŁSZ – załącznik nr 2. Uczniowie wstają z miejsc i ustawiają się na środku klasy.

W trakcie zadania nauczyciel głośno odczytuje poniższe zdania dotyczące treści opowiadania, a uczniowie podchodzą do jednej lub drugiej kartki zgodnie ze swoimi spostrzeżeniami i posiadaną wiedzą.

1. Główną bohaterką opowiadania jest Janka. (*Prawda*)
2. Iskra to szmaciany konik z białą plamką na brzuchu. (*Fałsz*)
3. Portret Iskry namalował dla Janki Alek. (*Fałsz*)
4. Powstanie Warszawskie rozpoczęło się 1 sierpnia. (*Prawda*)
5. Krzysiu (brat Janki) poszedł do powstania za zgodą mamy. (*Fałsz*)
6. Mania oddała swoją sztalugę chłopcom budującym barykadę. (*Prawda*)
7. W kamienicy, w której mieszkali przyjaciele – Janka, Krzysiu, Mania i Alek doszło do wybuchu i została zniszczona. (*Prawda*)
8. Po wybuchu kamienicy ocalała kobiątka z jajkami. (*Prawda*)
9. Cała rodzina Janki trafiła do obozów przejściowych. (*Fałsz*)
10. Powstanie Warszawskie było wygrane. (*Fałsz*)

Latające plakaty 20 min

Uczniowie kolejny raz będą pracować w grupach. Dla każdego zespołu potrzebna będzie duża, czysta kartka papieru.

Nauczyciel rozdaje każdej grupie brystol i prosi o zapisanie na nim jednego hasła. Propozycje haseł: JANKA, , ISKRA, CYWILE, POWSTAŃCY, WOJNA, POWSTANIE WARSZAWSKIE.

Uczniowie pracując wspólnie zapisują na kartce swoje skojarzenia związane z hasłem. Mają na to 2 min. Do wyznaczania czasu można użyć minutnika kuchennego lub timera z gongiem dostępnego online.

Po upływie wyznaczonego czasu uczniowie wymieniają się kartkami. Najpierw czytają, co zapisali na plakacie ich koledzy, a następnie dopisują nowe skojarzenia. Każda z grup musi mieć możliwość pracy nad danym zagadnieniem.

Zadanie kończymy odczytaniem z plakatów wszystkich zapisanych skojarzeń. Odpowiedzi mogą być różnorodne – uczniowie, każdy na swój sposób ma prawo interpretować poruszane zagadnienia. Żadna z odpowiedzi nie będzie błędna (z wykluczeniem błędów merytorycznych), ale nauczyciel może poprosić o wyjaśnienie, jeżeli jakieś skojarzenie będzie niejasne lub kontrowersyjne dla reszty.

Linia 10 min

Nauczyciel na środku klasy przykleja taśmę malarską. Po obu stronach taśmy – w odległości dwóch kroków – ustawiają się równo w rzędzie uczniowie.

Nauczyciel odczytuje pytania, które dotyczą fabuły opowiadania oraz samych uczniów w kontekście omawianego tematu. Jeśli na zadane pytanie uczniowie odpowiedzieliby TAK – podchodzą pod linię, jeżeli NIE – zostają w miejscu.

1. Czy w Twojej rodzinie jest lub był ktoś, kto brał udział w Powstaniu Warszawskim lub II wojnie światowej?
2. Czy znasz kogoś, kto brał udział w Powstaniu Warszawskim lub II wojnie światowej?
3. Czy informacja na temat wojny na Ukrainie miała na Ciebie wpływ?
4. Myślisz, że Janka przeżyła wojnę?
5. Czy nadzieja jest ważną wartością w Twoim życiu?

Po każdym zadany pytanie nauczyciel może prosić chętnych uczniów o rozwinięcie swojej odpowiedzi lub jej uzasadnienie. Dodatkowo, jeżeli nauczyciel ma dobry kontakt z uczniami i wie, że może z nimi porozmawiać na inne tematy związane z wojną, strachem, stratą może dodać od siebie kolejne pytania.

Podsumowanie 10 min

Na koniec nauczyciel wraca do pytań przygotowanych przez grupy na początku zajęć. Wskazani przez niego uczniowie z pomocą innych odpowiadają.

PRAWDA

FAŁSZ

